

Авторські і суміжні права

Завдання авторського права

- Створити найсприятливіші правові умови для творчої діяльності, забезпечити доступність результатів цієї діяльності всьому суспільству.
- Основним принципом є поєднання інтересів автора та інтересів усього суспільства.
- Авторське право проголошує і забезпечує широкий захист особистих немайнових і майнових прав авторів.

- Факт державної реєстрації прав автора засвідчується свідоцтвом. При виникненні спору державна реєстрація визнається судом як юридична презумпція авторства, тобто авторство вважається дійсним, якщо в судовому порядку не буде доведено інше.
- Особисті немайнові права автора - це право на:
 - а) авторство;
 - б) авторське ім'я;
 - в) недоторканність твору;
 - г) обнародування твору.

Суміжні права означають:

- права виконавців,
- виробників фонограм
- організацій мовлення.

Об'єкти авторського і суміжних прав регулюються єдиним законом України "Про авторське право і суміжні права" від 23.12.1993 р.

Суміжні права можна визначити

- як права на результати творчої діяльності виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення, пов'язані з використанням творів літератури і мистецтва, авторські права, які належать іншим особам.

Об'єкти авторського права

- об'єктами права власності громадян є твори науки, літератури та мистецтва, відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг та інші результати інтелектуальної праці.

Об'єктом авторського права може бути лише твір, що має певні, встановлені Законом, ознаки:

- а) творчий характер;
- б) вираження в об'єктивній формі.

Не вважається об'єктом авторського права суто технічна робота (наприклад, передрук на друкарській машинці чужого твору або навіть його літературна обробка - редагування, коректура).

- Об'єктами авторського права визнаються не тільки твори, що втілені в будь-яку матеріальну форму, а й усі твори, наприклад, виголошені виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори, оскільки усні твори шляхом їх виголошення вважаються опублікованими, тобто такими, що набули об'єктивної форми.

Не є об'єктами авторського права:

- Новини дня або звичайна прес-інформація;
- Народна творчість (фольклор);
- Видання органами державної власності офіційних документів;
- Державна символіка України;
- Грошові знаки;
- Розклад руху транспортних засобів

Суб'єкти авторського права

- Право на твір належить його справжньому творцеві, справжньому автору - тому, хто написав книгу, картину, створив музику, виліпив скульптуру.
- Автором твору може бути тільки фізична особа, причому незалежно від віку.
- Авторське право автора прийнято називати первісним, авторське право правонаступників - похідним.

- На твори, вперше випущені у світ на території України або які не випущені, але знаходяться на території України в будь-якій об'єктивній формі, авторське право визнається за авторами, їхніми спадкоємцями та іншими правонаступниками незалежно від громадянства.

- Закон визнає авторське право за авторами та їхніми правонаступниками також на твори, які хоч і вперше випущені у світ або перебувають у будь-якій об'єктивній формі на території іноземної держави, але їхніми авторами є громадяни України або автори мають постійне місце проживання на території України.
- Дія Закону поширюється також на авторів, твори яких вперше опубліковані в іншій країні, але протягом 30 днів після цього опубліковані в Україні незалежно від громадянства і постійного місця проживання автора.

- Якщо два або кілька авторів спільною працею створюють твір, відносини між ними називаються співавторством. Цивільно-правова теорія виробила два види співавторства:
 - а) коли неможливо виділити працю кожного співавтора - нероздільне співавторство;
 - б) коли складові частини чітко визначені і відомо, хто із співавторів написав ту чи іншу частину - роздільне співавторство.

- При роздільному співавторстві кожен із співавторів зберігає авторське право на свою частину. Одночасно він є співавтором твору в цілому. Співавторство має бути добровільним.
- При нероздільному співавторстві твір може використовуватися лише за спільною згодою всіх співавторів. Проте право опублікування та іншого використання твору належить одна-ковою мірою всім співавторам.

- Один співавтор не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору. В разі порушення спільного авторського права кожний співавтор може доводити своє право в судовому порядку.
- Винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частинах, якщо угодою не передбачається інше (ст. 13 Закону).

- Від співавторства слід відрізнити співробітництво, за якого кілька авторів беруть участь у створенні колективної праці за завданням певної організації. Ця колективна праця не є єдиним цілим, що вимагається від твору, створеного співавторами. Авторське право на колективний твір належить юридичній особі.
- Не визнається співавтором, а отже, і суб'єктом авторського права також той, хто надав автору технічну допомогу (друкарки, креслярі, стенографіст).

- Суб'єктом похідного авторського права може стати будь-яка фізична чи юридична особа, до якої авторське право перейшло на підставі цивільної угоди. Крім того, авторське право може перейти від автора чи іншої особи, що має авторське право, до інших фізичних чи юридичних осіб або до держави в порядку спадкування. Спадкоємці мають право захищати авторство на твір і протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора.

- Нове законодавство про авторське право, визнало право на інтерв'ю. Прийнято вважати, що інтерв'ю - це спільний твір особи, що дала його, і особи, що взяла інтерв'ю. Авторське право на запис інтерв'ю належить їм обом, якщо інше не передбачено угодою між ними.
- Опублікування запису інтерв'ю допускається лише зі згоди особи, що дала його.

- До колективних і складових творів можна віднести і аудіовізуальні твори. Проте вони мають свою специфіку. Авторами аудіовізуального твору вважаються автори сценаріїв, діалогів, музичних творів, спеціально створених для певного аудіовізуального твору, режисери-постановники, оператори. В аудіовізуальному творі можуть бути використані також раніше створені твори, перероблені або включені до аудіовізуального твору. Автори зазначених творів також визнаються співавторами аудіовізуального твору.

- За загальним правилом співавтори аудіовізуального твору свої майнові права передають організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору чи продюсеру. При цьому вони не мають права заперечувати проти будь-якого використання твору в цілому -відтворення, розпорядження, публічного сповіщення і виконання, передачі в ефір або проти будь-якого іншого публічного сповіщення твору. Автори не можуть також заперечувати проти субтитрування і дублювання аудіовізуального твору.

- Без згоди авторів чи інших власників майнових прав на фільм забороняється знищення остаточного варіанту фільму (негативів, оригінального запису).
- Відповідно до ст. 28 Закону авторське право діє протягом усього життя автора і 70 років після його смерті.

Винятки з правил:

1. Для творів, оприлюднених анонімно або під псевдонімом, строк дії авторського права закінчується через 70 років після того, як твір було оприлюднено.
2. Авторське право на твори, створені у співавторстві, діє протягом життя співавторів і 70 років після смерті останнього співавтора.
3. Коли весь твір публікується не водночас, а послідовно у часі томами, частинами, випусками, серіями, строк дії авторського права визначається окремо для кожної опублікованої (оприлюдненої) частини твору.

- 4 Авторське право на твори помертвo реабілітованих авторів діє протягом 70 років після їх реабілітації.
- 5 Авторське право на твір, вперше опублікований протягом 30 років після смерті автора, діє протягом 70 років від дати його правомірного опублікування.
- 6 Будь-яка особа, яка після закінчення строку охорони авторського права по відношенню до не оприлюдненого твору вперше його оприлюднює, користується захистом, що є рівноцінним захисту майнових прав автора. Строк охорони цих прав становить 25 років від часу, коли твір був вперше оприлюднений.

7 Строк дії авторського права після смерті автора і строки, встановлені частинами третьою - сьомою цієї статті, починаються від дня смерті автора чи з дня настання подій, передбачених у зазначених частинах, але відліковуються з 1 січня року, наступного за роком смерті чи роком, в якому відбулася зазначена подія.

8 Особисті немайнові права автора, передбачені ст. 14 цього Закону, охороняються безстроково. Право авторства право на ім'я і право протидіяти зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір.